

KÜRESELLEŞME EĞİLİMLERİNİN ULUSLARARASI TURİZM HAREKETLERİNE ETKİSİ VE TÜRKİYE

Hüseyin ÇEKEN*

ÖZET

Son yıllarda, küreselleşmeyle birlikte, dünya genelinde; teknolojiye iletişimde ve modern ulaşım sisteminde birçok sektörde değişimler olmuştur. Bu değişimler bir çok sektörde olduğu gibi turizm sektörünü de olumlu yönde etkilemiştir. Bu çalışmada küreselleşmenin uluslararası turizm hareketlerine ve Türk turizmine etkileri incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, Turizm, Uluslararası Turizm.

The Impact of Globalization Tendencies on International Tourism Movements and Turkey

ABSTRACT

In recent years, with globalization there have been lots of changes in the technology, communication and modern transportation systems all over the world. These changes have also affected tourism sector in a positive way just like in most of the other sectors. In this study, it has been analyzed the impacts of globalization in international tourism movements and in the Turkish tourism.

Key Words: Globalization, Tourism, International Tourism.

1.GİRİŞ

20. yüzyılın sonlarında ve 21. yüzyılın başlarında, içinde bulunduğumuz dünya, hukuki ve sosyal yönde bir takım değişim ve dönüşümlere sahne olmuştur. Günümüzde uluslararası ve toplumlar arası ilişkilerde, hatta günlük yaşantımızda bu değişim, dönüşümler ciddi sonuçlar doğurmakta, yeni oluşumları çıkarmakta ve bizleri olumlu veya olumsuz bir takım değişikliklere zorlamaktadır. Dünya genelinde insanları değişime iten ve düşünce değişikliği yaratan ve insanları da yeni değişimlerle başbaşa bırakan küreselleşmedir.

Küresel sözcüğünün kökeni 400 yıl önceye gitse de, küreselleşme ya da globalleşme yeni bir kavramdır.1960'lı yıllarda ortaya çıkan ve1980'lerden itibaren sıkça kullanılmaya başlanan küreselleşme kavramı, tüm insanlığın yaşamını etkileyen bir dönüşüm sürecini ifade etmektedir. Küreselleşme dünya genelinde malların, hizmetlerin, üretim faktörlerinin, bilginin, teknolojinin kültürün hukuki ve siyasi ortak değerlerin sürekli ve hızlı bir biçimde bölgesel veya ulusal sınırları aşarak uluslar arasılaştığı bir süreçtir.

Küreselleşme çoğu zaman ekonomik bir süreç olarak ele alınmakla beraber, aslında çok boyutlu bir süreçtir. Bu sürecin tek bir boyuta indirgenerek incelenmesi, çağımızdaki gelişmeleri kavramakta yetersiz kalmaktadır. Bu bağlamda, küreselleşme sürecinin ekonomik boyutu yanında siyasal sosyo-kültürel, hukuki ve ekolojik-teknolojik boyutları da

---

* Yrd.Doç.Dr., Muğla Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksek Okulu.

vardır. Bunlar birbirinden kopuk olmayıp aynı bütünün parçalarıdır ve birbirleri ile karşılıklı ilişki ve etkileşim içindedirler.

Günümüzde küreselleşme etkileri; ekonomik, hukuksal, siyasal, sosyo-kültürel ve ekolojik-teknolojik alanda olduğu gibi turizm alanında göstermektedir. Küreselleşmenin beraberinde getirdiği yeni gelişmeler sonucunda, turizm alanında, özellikle iletişim teknolojisinde hızlı gelişme, ulaşım araçlarındaki hız, konfor, kapasite ve fiyat faktörlerindeki gelişmeler küresel turizmin gelişmesine hız kazandırmıştır. Ayrıca küresel seyahatin demokratikleşmesi yabancı sermaye yatırımlarını arttırmış, turizm alanındaki yatırımlarla birlikte turizm bilinci gelişmiş ve seyahat formalitelerini azaltarak da küresel turizmin pozitif yönde gelişmesini hızlandırmıştır (Yarcan,1998:74). Buna ilaveten son dönemlerde değişik ülkeler arasında çeşitli bölgesel ekonomik birliklerin kurulması ve 1991 yılından sonra SSCB'nin yıkılması sonucunda komünizmin çökmesi ve liberalleşmenin tüm ekonomilere yayılması gibi faktörler de turizmin tüm dünyaya yayılmasına yol açmıştır (Lattin, 1998:1049).

Uluslararası turizmin gelişmesini etkileyen bu faktörle birlikte, farklı fiyat tipleri, seyahat güdeleri ve dağıtım kanalları gibi etkenlerin artması da uluslar arası turizmi olumlu yönde etkilemektedir (Crouch,1994 :12). Aynı zamanda Dünya Bankası Ajansı, Birleşmiş Milletler gibi uluslar arası kuruluşlar ve Dünya Seyahat ve Turizm Konseyi (WTTC) gibi uluslararası iş organizasyonları turizmi tamamen yeni bir uluslar arası endüstri yapmak için büyük çaba sarf etmektedirler. (Pleumarom, 2001: 2)

Bu çalışmada yukarıda belirttiğimiz hususlar daha açık bir şekilde ortaya konulmaya çalışılmış, yani küresel turizmin gelişme eğilimleri ve Türk turizminin uluslar arası turizm içindeki yeri tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu çalışma yapılırken Dünya Turizm Örgütü (WTO) verilerinden ve çeşitli ülkelerin turistik deneyimlerinden yararlanılmıştır.

2.ULUSLARARASI TURİZMİN BOYUTU

Turizm endüstrisi küresel ekonominin en hızlı büyüyen sektörlerinden birisidir . 1991-2000 döneminde dünya mal üretimindeki yıllık ortalama artış % 3 civarında kalırken, turizmdeki yıllık artış % 6.6 olarak gerçekleşmiştir. Bunun sonucunda turizm sektörü uluslararası mal ve hizmet ticaretinde otomotiv ürünleri ihracatını geride bırakarak birinci sıraya yükselmiştir. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler büyüyen bu endüstriden kâr sağlama gayreti içerisindeyler (Pleumarom, 2001:2). Küresel ve uluslar arası firmaların birleşme faaliyetleri dünya genelinde turizm endüstrisini etkilemektedir. 2000 yılında seyahat ve turizm endüstrisi dünya harcamasının yaklaşık % 7'sini oluşturmakta (Jackson, 2000: 565) ve dünya ekonomisi içinde en büyük 8. ekonomik katkıyı sağlamaktadır (Geller, 1998:1). Dünyadaki iç ve dış turizm toplamı da dünya milli gelirinin yaklaşık % 12'sini teşkil etmektedir (Vellas and B'echerel, 1995:217).

Küreselleşme Eğilimlerinin Uluslararası Turizm Hareketlerine Etkisi Ve Türkiye

Turizm ve seyahat endüstrisi (ulaştırma, konaklama, yeme-içme ve eğlence) dünyada en fazla iş sahası yaratan sektörlerden biridir. Örneğin; 1997 yılında dünyada doğrudan ve dolaylı olarak istihdam edilen kişi sayısı 262 milyondur (Turizm Bakanlığı istatistikleri, 1998:1) Ayrıca dünya genelinde 1999 yılı itibariyle turizm endüstrisindeki toplam yatırım tutarı 3.6 trilyon dolara ve yatak kapasitesi ise 25 milyona ulaşmıştır (Gürel, 1999:15).

Tablo 1’de görüldüğü gibi dünyada hem turizm gelirinde hem de Turist sayısında artan bir trend söz konusudur. Dünya turizm gelirleri 1991’de 277 milyar dolardan, 1995’te 406,2 milyar dolara ve 2002 yılında da 470 milyard dolara yükselmiştir. Aynı durum turist sayısı için de geçerlidir. 1991’de 463 milyon kişi uluslararası turizm hareketlerine katılmış bu sayı 1995’te 550 milyona, 2002’de ise 714.6 milyona çıkmıştır.

Tablo 1: Uluslararası Turizm Geliri ve Uluslararası Turizme Katılan Turist Sayısı

YILLAR	TURİZM GELİRİ (MİLYAR DOLAR)	YILLIK DEĞİŞİM ORANI (%)	TURİST SAYISI (MİLYON)	YILLIK DEĞİŞİM ORANI (%)
1991	277.0	5.46	463.0	1.49
1992	314.0	13.36	502.2	8.42
1993	321.0	2.23	518.0	3.19
1994	353.0	9.97	550.0	6.18
1995	406.2	15.07	550.3	0.05
1996	434.0	6.84	595.0	8.18
1997	443.0	2.07	613.0	3.02
1998	442.4	-0.13	626.7	2.12
1999	455.1	2.87	650.2	3.83
2000	477.3	4.88	697.6	7.23
2001	462.2	-2.6	693.0	-0.71
2002	470.0	1.7	714.6	3.17

Kaynak: WTO (2001) Tourism Market Trends (Provisional Edition) www.turizm gazetesi.com/istatistikler.com (04.07.2003).

3. ULUSLARARASI TURİZM HAREKETLERİNDE BÖLGESEL EĞİLİMLER

Uluslararası turizm hareketlerine yıllar boyu en çok sahne olan bölgelerin başında Avrupa, Amerika ve Doğu Asya Pasifik ülkeleri gelmiştir. Avrupa’nın küresel turizm hareketlerinde çekiciliğini artıran sebeplerin başında; seyahat ve turizm endüstrisinin oldukça gelişmiş olması ve bu

bölgenin zengin bir tarih ve kültürel varlıklara sahip olmasıdır. Ayrıca, eski başkentlere sahip olması (Prag, Roma gibi) ülke geçiş formalitelerinin olmaması, alt yapının gelişmişliği ve kişi başına düşen harcanabilir gelirin yüksek olması, aktif turizmi ön plana çıkartan faktörlerdir. Amerika Birleşik Devletleri ise, gerek siyasi gerekse ekonomik olarak dünyanın en önde gelen ülkesi olması, birçok ulusu beraberinde bulundurması gibi nedenlerle diğer ülke vatandaşlarının merak konusu olmuştur. Doğu Asya ve Pasifik Bölgesi ise sahibi olduğu tarihi ve doğal kültürün olması ve birçok turistik arz verilerine birden sahip olması çekiciliği arttıran faktörler olmuştur.

Küresel turizmin bölgesel dağılımını incelediğimizde (Tablo 2) genellikle sanayileşmiş ülkelerin bulunduğu bölgelerin yoğunluk kazandığı dikkat çekmektedir. Tablo 2'ye baktığımızda, Avrupa ve Amerika'nın iki önemli çekim bölgesi olduğunu görürüz. Bu iki bölgenin uluslararası turizm varışlarındaki paylarında istikrarlı bir şekilde artış vardır. 1998 yılında Avrupa'ya turist varışları 383.8 milyonken, bu sayı 1999'da 380.3 milyona düşmüş ve bu sayı 2001 yılında ise 400.3 milyona yükselmiştir. Avrupa'yı ikinci sırada Amerika takip etmektedir. Amerika'ya 1998 yılında gelen turist sayısı 110.9 milyonken, bu sayı 2000 yılında 129 milyona çıkmış ve 2001 yılında 120.8 milyona düşmüştür. Bu iki bölgeyi Doğu Asya ve Pasifik bölgesi izlemektedir.

Tablo 2: Uluslar Arası Turist Varışlarının Bölgesel Dağılımı (Milyon)

		TURİST SAYISI (MİLYON)				BÜYÜME ORANI (%)		
		1998	1999	2000	2001	1999 1998	2000 1999	2001 2000
BÖLGESEL DAĞILIM	Dünya	636.6	650.4	698.8	693.0	3.8	7.4	-0.6
	Afrika	24.9	26.5	27.6	28.2	6.4	4.4	3.8
	Amerika	119.9	122.2	129.0	120.8	2.3	5.5	-5.9
	Doğu Asya Pasifik	87.4	97.6	111.9	115.1	10.8	14.7	5.5
	Avrupa	383.8	380.2	403.3	400.3	1.7	6.1	-0.6
	Ortadoğu	15.3	18.2	20.6	22.5	20.3	12.9	-3.1
	Güney Asya	5.2	5.8	6.4	5.7	10.7	11.0	-6.3

Kaynak: WTO (2000) , (2001) , (2002) Tourism Highlights, verilerinden Yararlanılarak tarafımdan hazırlanmıştır, ss.7-9.

Küreselleşme Eğilimlerinin Uluslararası Turizm Hareketlerine Etkisi Ve Türkiye

Küresel turizmde son iki yılda en çok turist çeken ilk beş ülke ise, sırasıyla Fransa, ABD, İspanya, İtalya ve Çin gelmektedir. Küresel turizm gelirleri, uluslar arası turizm varışlarında olduğu gibi, yine belli başlı üç bölgede (Avrupa, Amerika, Doğu Asya ve Pasifik) yoğunlaşmaktadır. Tablo 3'ü incelediğimizde, küresel turizm gelirlerinde ilk sırada yer aldığını görmekteyiz. Avrupa'nın turizm geliri 1997 yılında 224.5 milyar dolarken, 2001 yılında bu rakam 230.1 milyar dolara çıkmıştır. Avrupa'yı Amerika izlemektedir. Amerika'nın 1997 yılındaki turizm geliri 116.9 milyar dolarken bu sayı 2000 yılında 136.3 milyar dolara çıkmış ve 2001 yılında ise 122.4 milyar dolara düşmüştür. Üçüncü sırada ise Doğu Asya ve Pasifik Bölgesi yer almaktadır. Bölgenin turizm gelirleri yıllar itibariyle, 1997 'de 75.7 milyar ve 2001 yılında ise 82.0 milyar dolar olmuştur. Bu bölgeleri küresel turizm gelirleri bakımından sırasıyla, Afrika, Ortadoğu ve Güney Asya bölgeleri izlemektedir.

Tablo 3: Uluslar arası Turizm Gelirleri ve Bölgesel Dağılımı (milyon \$)

	TURİZM GELİRİ(MİLYON \$)					BÜYÜME ORANI (%)				
	YILLAR	1997	1998	1999	2000	2001	1998/97	1999/98	2000/99	2001/00
BÖLGESEL DAĞILIM	DÜNYA	439.7	441.0	455.4	475.8	462.2	3.1	2.9	4.5	-2.6
	AFRİKA	9.4	9.8	10.3	10.7	11.7	4.8	3.6	3.7	8.1
	AMERİKA	116.9	118.0	122.4	136.3	122.4	0.9	4.4	11.5	-7.8
	DOĞU ASYA PASİFİK	75.7	67.8	75.2	82.5	82.0	-10.4	6.4	9.6	0.8
	AVRUPA	114.5	232,5	133.1	231.5	230.1	3.6	0.6	-0.7	-1.2
	ORTADOĞU	9.2	8.6	9.8	9.7	11.2	-6.7	12.4	-1.6	-2.5
	GÜNEY ASYA	4.0	4.3	4.6	5.1	4.7	5.3	7.1	11.1	7.2

Kaynak: WTO (2000),(2001),(2002) Tourism Highlights, verilerinden yararlanılarak tarafımdan hazırlanmıştır, ss.7-9.

Küresel turizm gelirlerini son iki yılda ülke bazından incelediğimizde turist varışların tersine bir durum karşımıza çıkmaktadır. Çünkü, bu ülkelere gelen turistlerin harcama oranı diğerlerine kıyasla daha yüksektir. Burada önemli olan turist sayısından ziyade turistin yapmış olduğu harcamalardır. Küresel turizm gelirleri bakımından ilk sırada ABD yer almaktadır. ABD'yi sırasıyla İspanya, Fransa, İtalya ve İngiltere izlemektedir.

4. ULUSLARARASI TURİZMİN GELECEĞİ

21. yüzyılda seyahat ve turizm endüstrisi, dünyanın en büyük endüstrisi olacaktır. Uluslar arası seyahatte çeşitli formalitelerin kaldırılması ve gelişmekte olan ülkelerin ekonomilerinin güçlenmesi ile küresel turizm büyük bir hızla büyümeye devam edecektir. Küresel seyahat tiplerinin değişmesi ile birlikte uluslararası turizme katılanların sayısı günden güne daha çok artacaktır. Gelişmekte olan ülkelere de diğer ülkelerde olduğu gibi önemli teknolojik gelişmeler ve monoton çalışma ortamından kaçış ve artan boş zaman faaliyetleri aktif turizm hareketlerini hızlandıracaktır (Yu,1999:354).

Dünya Turizm Örgütü (WTO) tahminlere göre 2020 yılında yıllık 1.6 milyar turist uluslararası seyahate katılacak ve yıllık ortalama 2.2 trilyon dolardan daha fazla harcama yapacaktır. Bu tahminler örneğin 1997 yılında kaydedilen 613 milyon turistin yaklaşık üç katını ve 444 milyar dolara ulaşan turizm harcamalarının da yaklaşık beş katını bulmaktadır. Turist varışlarının gelecek 20 yıl içinde her yıl ortalama % 3.4 ve uluslar arası turizm gelirlinin de % 6.7 artacağı tahmin edilmektedir (Yu, 1999:354).

Tablo 4: 2020'de Bölgelere Göre Uluslararası Turist Varışları (Tahmini)

	TEMEL YIL	TAHMİNLER		YILLIK BÜYÜME ORANI(%)	PAZAR PAYI(%)	
	1995	2010	2020	1995-2020	1995	2020
TOPLAM	564.4	1.006.4	1.561.1	4.1	100	100
AFRİKA	20.2	47	77.3	5.5	3.6	5
AMERİKA	108.9	190.4	282.3	3.9	19.3	18.1
D. ASYA PASİFİK	81.4	195.2	397.2	6.5	14.1	25.4
AVRUPA	338.4	527.3	717	3	59.8	45.9
ORTADOĞU	12.4	35.9	68.5	7.1	2.2	4.4
GÜNEY ASYA	4.2	10.6	18.8	6.2	0.7	1.2
Bölgelerarası (a)	464.1	790.9	1.183.3	3.8	82.1	75.8
Uzun Mesafeler (b)	101.3	215.5	377.9	5.4	17.9	24.2

Kaynak: WTO(2001) Tourism Highlights, Tourism 2020 vision, s16.

Not: a) Bölgeler arası ülke ismi belirtilmeyen yerler.

b) Bölgeler arası seyahatin dışında uzun dönemi kapsıyor.

Küreselleşme Eğilimlerinin Uluslararası Turizm Hareketlerine Etkisi Ve Türkiye

Küresel turizmde gelecek yüzyılda en çok turist çekecek ülkeler arasında yeni gelişmekte olan ülkelerin olması ilginçtir. Bu ülkelerin başında, Çin, Meksika ve Çek Cumhuriyeti başta gelmektedir. Potansiyel pazarlar olarak ortaya çıkmakta olan bu destinasyonlar uluslar arası otel işletmelerinin de dikkatini çekmektedir (Yu,1999:355).

Tablo 4’de Dünya Turizm Örgütü (WTO)’nun 2020 yılına ait tahmini verileri yer almaktadır. Bu tahminlere göre 2020 yılında en çok turist çekecek bölgelerin başında 717 milyon turistle Avrupa, 397 milyon turistle Doğu Asya ve Pasifik, 282 milyon turistle Amerika ve bunları sırasıyla Afrika, Orta Doğu ve Güney Asya izlemektedir.

Dünya Seyahat ve Turizm Konseyi (WTO), uluslar arası turizm endüstrisi tarafından yaratılan ekonomik etkinin gelecek on yılda olağanüstü olacağını tahmin etmektedir. Tablo 5’te görüldüğü gibi 2010 yılında dünya seyahat ve turizm endüstri harcamaları 3,960.2 milyar dolara; devlet harcamalarının 444.8 milyar dolara, toplam sermaye yatırımlarının ise 1,491.4 milyar dolara ulaşacağı tahmin edilmektedir. Yine aynı tahmine göre 2010 yılında turizm ve seyahat talebinin 8,972.2 milyona, turizm ve seyahat ekonomi Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH)’nın 6,771.3 milyar dolara ve turizm, seyahat ekonomisi istihdamı ise 252.7 milyona ulaşacağı tahmin etmektedir.

Tablo 5: Turizm Endüstrisinin Dünya Ekonomisi Üzerinde Tahmini Ekonomik Etkileri

	1999			2010		
	Milyar (\$)	Toplam (%)	Büyüme (1)	Milyar (\$)	Toplam (%)	Büyüme (2)
Turizm&Seyahat(tatil)	2.104.1	11.0	4.7	3.960.2	11.0	2.8
İş Seyahati	397.5	-----	4.4	742.7	-----	2.9
Devlet Harcamaları	247.1	6.7	-0.9	444.8	6.7	2.4
Sermaye Yatırımı	733.2	11.3	3.9	1.491.4	10.9	3.9
Turist İhracatı	598.8	8.0	5.2	1.325.7	7.9	5.7
Turizm&Seyahat Talebi	4.475.5	-----	4.5	8.972.2	-----	3.4
Turizm&Seyahat Endüstri GSYİH	1.328.8	4.4	4.7	2.492.3	4.3	2.9
Turizm Seyahat Ekonomisi GSYİH	3.549.9	11.7	4.3	6.771.3	11.6	3.0
Turizm&Seyahat Endüstri İstihdamı (milyon kişi)	67.8	3.1	1.8	86.4	3.3	2.4

Turizm&Seyahat Ekonomi İstihdam (milyon kişi)	192.3	8.2	1.0	253.7	9.0	2.6
---	-------	-----	-----	-------	-----	-----

(1)1998 Enflasyona uyarlanmış gerçek büyüme (%)

(2)1999-2010 Enflasyona göre yıllık artış(%)

Kaynak: www.wttc.org (12.9.2000)

Tablo 5’de yer alan büyüme senaryoları, pazarların serbestleşmesi, alt yapı iyileştirmeleri, seyahatlerin önündeki formalitelerin kaldırılmasına, vergileri azaltma politikalarına ve kişi başına düşen harcanabilir geliri artma politikalarına büyük ölçüde bağlı olacaktır. Yapılan tahminlere göre turizm endüstrisindeki bu büyümenin devam edeceği ve 2050 yılında turizmin dünyanın en büyük endüstrisi olacağı ifade edilmektedir. Aynı projeksiyona göre uluslar arası turist varışları yılda 2 milyar turist ulaşacaktır. Ülkelerin turizm gelirleri de 2.1 trilyon dolar (1999\$ kuru üzerinden) olacak ve dünya çapında iç turizmin büyüklüğü ve parasal değeri, uluslararası turizmin yaklaşık 10 katı olacağı tahmin edilmektedir böylece 2050 yılına kadar iç dış turizm dünya genelinde 24.2 trilyon dolarlık bir değere ulaşacaktır. Hindistan, Çin, Endonezya ve Brezilya gibi gelişmekte olan en popüler ülkeler sadece büyük turist çekim ülkeleri olmayacak fakat hayat standartlarının artmasıyla birlikte aynı zamanda da belli başlı turist gönderen ülke olacaklardır (Pizam, 1999:339).

5.KÜRESEL TURİZMDE TÜRK TURİZMİ

Türkiye’de turizm faaliyetleri son yıllarda önemli bir gelişme göstermiştir. Son on yılda (1992-2001) Türkiye’ye 80 milyon turist gelmiş ve turistlerin yapmış oldukları Harcama ise 57.6 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Ancak diğer rakip ülkelerle kıyaslandığında, Türkiye’de turizm faaliyetlerinin istenilen hedefe ulaşmadığı görülmektedir.

Türkiye, 1983’den bu yana, sahip olduğu jeo-stratejik konumu ve dinamikleri kullanarak küresel turizmde yerini almaya başlamıştır (Dinçer, 1998:58). Bu dönemde, Türkiye, sadece ekonomik alanda değil, sosyal ve kültürel alanlarda da dışa açılmıştır. Dışa açılma politikası birçok alanlarda olduğu gibi turizm açısından da büyük Bir önem ifade etmektedir. 1983 tarihinde uygulamaya konulan ekonomik istikrar tedbirler ile turizm sektörü öncelikli sektör haline getirilmiş ve turizmi teşvik edici çeşitli önlemler alınmıştır.

Türkiye, birçok eğerlerin kesiştiği coğrafyada bulunmaktadır. Bunlar Asya ile Avrupa’yı birbirine bağlayan İstanbul ve Çanakkale Boğazları ile, Avrupa’ya yakınlığı ile bilinen tek İslam ülkesi, doğu ve batı değerlerinin kesiştiği noktada, Balkanlar, Ortadoğu ve Kafkasya üçgeninde kargaşa ortamının en istikrarlı ülkesidir.

Türkiye, tarih, kültür ve doğal değerler açısından da birçok rakip ülkelere göre oldukça büyük bir zenginliğe sahiptir. Coğrafi özelliğinden

Küreselleşme Eğilimlerinin Uluslararası Turizm Hareketlerine Etkisi Ve Türkiye

dolayı birçok turistik ürüne sahip olan Türkiye, hem yaz turizminin, hem de kış turizminin yaşandığı bir ülkedir. Üç tarafının denizlerle çevrili oluşu, eşsiz koyları, plajları ve bol güneşi ile Türkiye büyük bir turizm potansiyeline sahiptir. Birçok uygarlığa ev sahipliği yapmış olan ülkemiz adeta açık hava müzesi konumundadır. Bu da gösteriyor ki, ülkemizde sadece tatil turizmi değil, aynı zamanda kültür turizmi olanakları da mevcuttur. Bu kültürel mirasımız ve konukseverliğimiz ulusları turizm hareketlerine katılanların ilgisini çekmektedir. Tablo 6'da da vurgulandığı gibi, Türkiye'nin turizm bakımından sahip olduğu bazı uyum koşullarına rağmen Türk turizminin küresel turizminden yeterli bir pay almadığı görülmektedir. Tablo 6'yı incelediğimizde küresel turizmde Türkiye, hem turistik varışlarda hem de turizm gelirlerinde artan bir paya sahiptir. Ancak Türkiye'nin sahip olduğu turizm potansiyeli dikkate alındığında küresel turizmde gerçek yerini almamış görülür. Türkiye'ye 1991-2001 yılları arasında gelen turist sayısı 1991'de 5.517.9 binden 2000 yılında 10.428.2 bine yükselmiş ve yıllık artış % 1.2 ile % 1.5 arasında gerçekleşmiştir. 2,654.0 milyon dolardan 2000 yılında 7.636.0 milyon dolara yükselerek yıllık % 1 ile % 6 arasında değişen bir oranla artmıştır.

Tablo 6: Yıllar İtibariyle Küresel Turizmde Turist Sayısı ve Turizm Geliri Bakımından Türkiye'nin Payı (1991-2002)

Yıllar	Dünya Turist Sayısı (bin)	Türkiye'ye Gelen Ziyaretçi Sayısı (bin)	Türkiye'nin Payı (%)	Dünya Turizm Geliri (milyon\$)	Türkiye'nin Turizm Geliri (bin)	Türkiye'nin Payı (%)
1991	463.000.0	5.517.9	1.2	277.000.0	2.654.0	1.0
1992	502.000.0	7.076.1	1.4	314.000.0	3.639.0	1.2
1993	518.000.0	6.500.6	1.3	321.000.0	3.659.0	1.2
1994	550.000.0	6.670.6	1.2	353.000.0	4.321.0	1.2
1995	550.300.0	7.726.9	1.4	406.200.0	4.959.0	1.2
1996	595.000.0	8.614.1	1.4	434.000.0	5.962.1	1.4
1997	613.000.0	9.686.0	1.6	443.000.0	8.088.5	1.8
1998	626.700.0	9.752.7	1.6	442.400.0	7.808.9	1.8
1999	650.200.0	7.487.3	1.2	455.100.0	5.203.0	1.1
2000	697.600.0	10.428.2	1.5	477.300.0	7.636.0	1.6
2001	693.000.0	11.618.9	1.6	462.000.0	8.090.0	1.8
2002	714.000.0	13.246.0	1.8	470.000.0	8.473.0	1.8

Kaynak: T.C. Turizm Bakanlığı (2002) Turizmde Temel Göstergeler s.117
www.turizm gazetesi.com/istatistikler (04.07.2003)

6.SONUÇ

Turizm endüstrisi, dünya genelinde yarattığı ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel etkileri ile hizmet sektörü içinde çok önemli bir paya sahiptir. Günümüzde küreselleşen dünyada teknoloji ve bilginin hız kazanması ile turizm endüstrisinde hızlı bir büyüme olmuştur. Turizmin istihdam yaratıcı, gelir getirici özelliği, milli gelire katkısı, kalkınma düzeyi bakımından ülkeler ve bölgeler arasındaki dengesizliği gidermesi ve ülkelerin refah seviyelerini arttırması ve öneminin anlaşılması ile hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkeleri turizm politikalarında daha özenli davranmaya itmiştir. Küresel turizm ekonomik faktörlerle beraber çevre ve ekolojik dengelerin korunması ve sağlıklı gelişmenin temel unsurlarını oluşturmaktadır. Bir döviz kaynağı olarak turizm endüstrisinde dış talebin iç talepten daha önemli olduğunu, uluslar arası toplumun çevre ve ekoloji konusunda artan hassasiyetin ülkelerin turizm politikalarının oluşumunda daha fazla dikkate alınmıştır. Daha önce de belirtildiği üzere dünyada en hızla gelişen sektörlerden biri olan turizm endüstrisi dünya ticaretinde de gittikçe önemli bir yer oluşturmaktadır. Turizm endüstrisinin bu kadar hızlı ilerlemesinin temelinde yatan faktörlerin başlıcaları şunlardır:

- Dünya genelinde refah düzeyinin artması ve buna bağlı olarak kişilerin harcanabilir gelirin artması sonucu seyahate ayrılabilen gelirin artması.
- Enformasyon ve iletişim teknolojilerinde ilerlemenin hız kazanması sonucunda, ülkeler arası mesafenin kısalması ve tatile ayrabilecekleri sürenin uzaması.
- Küresel seyahat formalitelerinin en aza indirilmesi.
- Hızlı ve konforlu hava yolu taşımacılığının gelişmesi.
- Uluslararası turizm talebinde önemli bir potansiyele sahip olan sanayileşmiş toplumlarda ücretli izin sürelerinin artması.
- Farklı kültürlere mensup insanların birbirlerinin kültürlerini merak etmesi ve tanıma isteği.
- Soğuk savaşın sona ermesi ve ulusallaşmanın hız kazanması.
- Yalnız yaşayan insan sayısındaki artış.
- İnsanların sağlığı ve yaşam sürelerinin uzaması sonucunda, üçüncü yaş turizmüne katılanların toplam nüfus içindeki payının artması.
- Hem gelişmiş hem de gelişmekte olan yörelerde turizm bilincinin gelişmiş olması.
- Sanayileşmiş toplumlarda, çevre kirliliğinden, gürültüden kaçma ve doğayla bütünleşme arzusu.

Yukarıda ifade edilen faktörler dikkate alındığında, bu faktörlerin küresel turizmin temel dinamiklerini oluşturduğu görülmektedir. Küresel turizmin gelişmesi ve ilerlemesi bu tür faktörlerin gelişmesine bağlıdır.

KAYNAKÇA

- Crouch,Geoffry I. (1994) “The Study of International Tourism Demand: A Review of Findings”, *Journal of Travel Resarch*.
- Dinçer, Füsun İstanbullu (1998), “İnanç Turizmi Kavramındaki Gelişmeler ve Seyahat Acentalarının İnanç Turizmine Bakış Açısı” Adlı *III. Uluslar arası ve IX.Ulusal Turizm Kongreleri*.
- Geller, Laurence (1998) “The Demands of Globalization on the Lodging Industry”, *FIU Hospitality Review*, Vol. 16, No:1.
- Gürel, Ali (1999), “Yılında Turizm Yatırım ve İşletmelerinin Gelişimi ve 2000’e Bakış” Ankara: *Bilkent 3. Turizm Forumu*.
- Lattin, Gerald W. (1998), *Introduction to the Hospitality Industry*, Michigan: American and Motel Association (AH&MA).
- Pizam Abraham (1999), “Life and Tourism In The Years 2050”, *Hospitality Management*, Volume:8.
- Pleumarom, Atina (2001), “Tourism, Globalisation, and Sustainable Development” (www.twinside.org.sg/06.02.2001).
- T.C Turizm Bakanlığı (2002), *Turizmde Temel Göstergeler*.
- T.C Turizm Bakanlığı (1998), *1998 Mali Yıl Bütçe Konuşması*.
- Vellas, f., and L. B’echerel (1995), *International Tourism*, London: Macmillan Press Ltd.
- WTO (2000), *Tourism Highlights*.
- WTO (2001), *Tourism Highlights*.
- WTO (2001), *Tourism Highlights*, Tourism 2020.
- WTO (2001), *Tourism Market Trends*.
- WTO (2002), *Tourism Market Trends*.
- WTO (2000), www.wttc.org (12.9.2000).
- www.turizm gazetesi/istatistikler.com (04.07.2003).
- Yarcan, Şükrü (1998), *Türkiye’de Turizm ve Uluslararasılaşma*,İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Yu, Larry (1999), *The International Hospitality Bussines, Management,and Operation*, London: The Haworth Press Inc.